

273. Varia 4 (ook Technische Handleiding NTU, Nederlandse Taalunie)

1. Laten we eens kijken naar kleine letters (onderkastletters), hoofdletters (bovenkastletters, kapitalen). Is de Bijlmer een stad, droeg Jean-Baptiste Colbert zelf ook een colbertje, is Alexandra een tiener (teenager) en dronk Ibrahim een bordeauxtje? Op een donderdag in april las de romantische (komt dat van de romantiek?) christen eerst een Mulisch en vertrok daarna in de Volkswagen. Mijn goede vriend Alzheimer had parkinson, hij leed niet aan de ziekte van Ménière. De Wienerkreis bestond uit wienerschnitzelliefhebbers. De Boekenbeurs van Antwerpen is ver verheven boven al die plaatselijke boekenbeurzen, zoals hét Melkwegstelsel verre uitgaat boven al die andere galactische stelsels (melkwegstelsels).

2. Soms is niet erg duidelijk of je een kleine letter moet schrijven of een hoofdletter: hij heeft alzheimer, Pietje de Dood, een pietje-precies, Jan Rap en zijn maat, een casanova, een dorknoper, Jan Publiek, excuustruus, Tina Turnerafscheidstournee, een jan-van-gent, Piet Snot, een jantje-van-leiden, Vadertje Tijd, een judas, Moeder Aarde, een frankenstein, Jan en alleman, een quasimodo, Jan met de pet, hitlersnorretje, een ganimesdes, Magere Hein, een janklaassen op een janplezier, Zwarte Piet, een swiebertje, Da Vincitekening, een casanova, een jansalie, een jerommeke en een donquichot van een donjuan, molotovcocktail, weckfles.

3. Misschien leveren deze woorden minder moeite op: Isis, schepper van een bronzen christus, Manitoe, christusdoorn, Minerva, Sint-Cecilia, een pierrot, Christus' leven, een sara, Heilige Geest, een sjonnie, Hemelse Vader, Boeddhabeeld, godallemachtig, Mariakapel, een anita-achtig meisje, tantebetjestijl, pseudo-Maria, freudiaans, pyrrusoverwinning, een Porsche, jesusfreak, de jan uithangen, Jezusbeeld, de god van de oorlog, Antoniusorde, een mecenas, de Schepper van de wereld, maoïst, een Chanel, een ongelovige thomas, braille, colbert, diesel, downsyndroom, hodgkinpatiënt, kafka (bijvoeglijk naamwoord), non-hodgkinlymfoom, een Lamborghini, salomonsoordeel, de wet van Boyle-Gay Lussac en het bernouilli-effect.

4. Ook hebben we nog: vanderwaalskracht, de constante van Planck, lugerpistool, napoleonswilg, Max Planckinstituut, higgsdeeltje, coopertest, linnaeusklokje, Montessoribiografie, zalmnorm, het syndroom van Down, taylorstelsel, planckconstante, weddellzeehond, salkvaccin en de ziekte van Alzheimer. Vervolgens speelt de aardrijkskunde een rol: een bourgondische maaltijd, de brusselaar (een trein), delfts (aardewerk), Delfts blauw, het Alpegebied, edammer (kaas), Edammer kaas, afhaalchinees, alpenflora (hooggebergte), Kreeft, Boogschutter, Verweggistan, balkaniseren, Zuid-Afrikaans, Berg en Terblijt, Heist-op-den-Berg, cro-magnonmens, delphiprocedure, De Panne, Zevengesternte, Plejaden, een bordeauxtje, chianti, cognac, belegen gouda, madera, hallstattcultuur en marsmannotje.

5. De koek is nog niet op: amazonelongvis, jerichoroos, nijlkrokodil, het zuiden van Italië, het noordelijk halfmond, Vikingboot, vikinghelm, Zwartvoetindiaan en Pueblo-indiaan, . Het rijke Westen helpt het Verre Oosten. Khmerren (Khmers) zouden lid kunnen zijn van de Rode Khmer. Welke talen spreek je zoal: Marollenfrans (krom Frans), Luikerwaals (onbegrijpelijke taal), schoolfrans, schipperslatijn, antiek Grieks, ciceroniaans Latijn, hedendaags Nederlands, klassiek Hebreeuws, klassiek Latijn, klassiek Standaardarabisch, modern Grieks (maar: Nieuwgrieks), modern Hebreeuws (= Ivriet), modern Standaardarabisch, vulgair Latijn, zeventiende-eeuws Engels, koeterwaals en steenkolenengels?

6. De Hollandse steden droegen veel bij aan de Gouden Eeuw. De zestiende eeuw was de gouden eeuw van Antwerpen. In Armenië vond een holocaust plaats (niet: de Shoah). Wanneer was de Eerste Kruistocht?– Na de eerste volgden nog drie volgende kruistochten. 1600: Beleg van Nieuwpoort. Hij was bij het beleg van Nieuwpoort, en daarna van bij dat van Oostende.

7. Van de tijdperken noemen we: carboon, laatpleistoceen, tertiair, belle époque, fin de siècle, steentijd, renaissancetijd en prehistorie. Bij meervouden moet u op de volgende woorden verdacht

zijn: sjwa's (sjwas), essays, bonsais, kenaus, dandy's, singkès, hotlines, ayatollahs, reçu's, froufrous, attachés, high teas, farao's, bureaux, avés, alibi's, déjà vu's, risico's, cacao's, curaçaos (likeuren), haiku's, embryo's, cowboys, zoos, sjahs, aloë's en syrahs. Naargelang van de uitspraak schrijf je andantes of andante's, shiitakes of shiitake's. De voorlezer van het dictee bepaalt, hoe je zoiets schrijft. Hanne en Hannes kwamen beiden uit een verschillend kinderrijk gezin. Hannes grootvader respectievelijk Hannes' grootmoeder waren echt- en bedgenoten. Mijn oma's omaatje is mijn betovergrootmoeder, die het bed deelde met mijn overgrootvader.

8. We doen de volgend genitiefaanbiedingen: Aimés trots, Antigone's claim, Gilly's speech en Ouagadougous burgemeester. Renés fiets steigerde, toen zijn zus haar voorstel deed: Renées plan had wel iets privés, toch werd het in het accentloze Renees café besproken als iets niet-geheims. Nog meer woorden in deze categorie zijn: Drostes pastilles, Hanois verleden, Romeo's verdriet, Shells aanbod, BP's olieramp, Barneys weddenschap, Maurices fiets of Maurice' fiets (wel goed uitspreken!) en Nausikaa's ontmoeting met Odysseus. Soms zijn er meer schrijfwijzen mogelijk: Dante's (Dantes) hel en Sierra Leones (Leone's) president.

9. Agnes' overtuiging was dat Bush' presidentschap verantwoordelijk was voor Cortez' moord. Hoe schrijf je de volgende uitdrukkingen: Deprezs argument, Carpentras' bevolking, Debrouxs schuldenlast, Duclos' overwinning, haiku'tje, Bordeauxs kandidatuur, een Goes huis, het Goese huis, Goes' burgemeester, Dumas' auteurschap, een Sluis onderonsje, het Sluise onderonsje, Sluis' nachtmarkt, baby'tje en Du Plessis' inbreng? Niet moeilijk, maar schrijf je al die woorden goed: cd'tje, ftp'en, ftp't, ge-ftp'd, gsm's, gsm'etje, ont-sms't, ont-gsm'de, sms'en, sms't, ge-sms't, sms'je, tv't, laatje, ge-tv'd, tv'de, tv's, kleuren-tv's, kleuren-tv'tje, tv'tjes, tv'loos, wc's, wc'tje, mannen-wc's, au's, ij'tje, l'etje, AOW'er, CD&V'loos, D66'er, mei '68'er, ge-EHBO'd, VLD'sters, gepay-tv'd, A4'tje, A4's, 80'ers, 65+'er, 2'en, A5'je, ='je, HEMA's, HEMA'tje, ge-m-bankierd, CEO's, skietje en CEO'tje?

10. 'k Had m'n dag niet; 's morgens kwam ik 'ns energie tekort. Dat feit stamt uit het jaar 5 (vijf) na Christus. Zij zijn van de jaren 60-generatie (jarenzestiggeneratie) en werden dus geboren in de jaren '60-'69. Met referte aan mijn beroep ben ik in afkorting maar een eenvoudig ir. 'tje. Onafhankelijk van de uitspraak schrijf je bedelen op één manier. Interessante woorden met accent circonflexe, accent grave en accent aigu (en beklemtoonde woorden) zijn: skûtsjesilen, gênant, hospitaal, depot, armee, controle, bètablokker, blèren, decent, coûte que coûte (koste wat kost), croûte (korst) en crouton, procédé, époque, belle époque, pâté de foie gras (ganzenlever), enquête, paté en pâté de foie, dedaigneus, ragout, een tête-à-tête onder vier ogen, rez-de-chaussee, bel-etage, reverence, spécialité (de la maison), saté, met dubbele nadruk uitgesproken: we doen een appél op het rijke Westen, taugé, bohemien(ne), comédienne, crème fraîche, deserteren, blèten, bechamelsaus, crêpe, débouché, de ontvangst was jé van hét, la Città, capitán (Spaans) en de omertà. Als je tegenwoordig 'A propos', 'Elysée' en 'Eminence grise' schrijft, mag je de tekstverwerker gebruiken om de beginletter een accent te geven.

11. Ook met afko's houdt de Technische Handleiding zich bezig: voor ribonucleïnezuur (ribonucleic acid) schrijven we RNA, van een pc kan (ook als die een film in de bios regelt) de BIOS kapotgaan, in de IT-technologie spreekt men van een ADSL-verbinding, bij een letter-voor-letteruitspraak schrijf je hiv-virus, anders hivvirus, \$-tekens en \$'s (afkorting!), RAM-geheugen, PhD-titel, UMTS-masten (universal mobile telecommunications system), de GmbH-bedrijfsvorm, er werd veel geohaad en ge-a.u.b.'d (niet: ge-ajb.'d), a.i. staat voor ad interim (denk aan ad-interimvoorzitter), N.B. voor noorderbreedte, v.l.n.r. staat voor: van links naar rechts, er heerste een s.v.p.-rage, XL staat voor extra large, XXL voor extra extra large, de 100W-lamp scheen op het 50km-bord, MB (megabyte), USD's (Amerikaanse dollars, vijftigeurobiljet (50€-biljet, 50EUR-biljet), ZW-wind (afkorting!), 20MHz-snelheid, C-thermometer (afkorting!), 45% van 180° (symbolen) is eenentachtig graden (letters), reken maar na..., bh, cfk, hdtv, pc, tv, wc, NMBS, NS.

Rein Leentfaar